

Nr 17

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

(3:e avd.)

Driftbudgeten

Femte huvudtiteln

1:o) Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 2 (bilaga 3, punkt 1, s. 19 och 20 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1957) föreslagit riksdagen att till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

Vid Långanäs yrkesskola totalförstördes ladugård, foderlada och såväl fast som en stor del lösa inventarier vid brand den 8 augusti 1954.

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 16 mars 1956 meddelat uppdrag har socialstyrelsen överlämnat ett i samråd med lantbruksstyrelsen och efter hörande av den lokala skolstyrelsen upprättat förslag till byggnadsfrågans lösning. Kostnaderna har beräknats till 172 000 kronor. Härtill kommer 12 % tillägg för kontroll, arvoden och oförutsedda utgifter, varför totalkostnaden utgör 190 000 kronor.

Departementschefen har intet att erinra mot det framlagda byggnadsprojektet. Även kostnadsberäkningarna anses godtagbara. För ändamålet erfordras sålunda ett anslag av 190 000 kronor.

De nuvarande provisoriska anordningarna är mycket besvärande. Departementschefen anser det vara av vikt att återuppbyggnadsarbetet får påbörjas snarast och föreslår, att medel för ändamålet anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kronor.

2:o) **Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Vissa byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 20—22), vilket är föranlett av behovet att utföra en brådskande kulvertanläggning m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Vissa byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 128 000 kronor.

3:o) **Ersättning för driftförlust vid erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Kalbo.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 22) hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att från förslagsanslaget till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. må för täckande av driftförlust under år 1955 vid erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Kalbo beviljas statsbidrag med 32 840 kronor.

4:o) **Vissa kostnader för ungerska flyktingar.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 23) föreslagit riksdagen att till Vissa kostnader för ungerska flyktingar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

De under hösten 1956 inträffade händelserna i Ungern har föranlett omfattande svenska hjälpåtgärder. Sålunda har fram till slutet av år 1956 i Sverige mottagits omkring 4 000 ungerska flyktingar från flyktingläger i Österrike. Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall de med flyktingmottagningen förenade kostnaderna — med i detta sammanhang oväsentliga undantag — t. v. bestridas från femte huvudtitelns förslagsanslag till Understöd åt flyktingar m. m. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 90 000 kronor. Kostnaderna för mottagandet av ifrågasvarande flyktingar och för de ytterligare hjälpåtgärder, som utvecklingen må komma att föranleda, kan f. n. inte närmare beräknas men torde i varje fall komma att uppgå till betydande belopp. På grund härav bör ett särskilt anslag för ändamålet äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Från detta anslag bör för tiden intill utgången av budgetåret bestridas sådana kostnader för ungerska flyktingar, vilka fr. o. m. nästa budgetår skall bestridas

från anslaget till Understöd åt flyktingar m. m. Det föreslagna nya anslaget anser departementschefen böra uppföras med 10 000 000 kronor och benämnas Vissa kostnader för ungerska flyktingar.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, .
att riksdagen må till *Vissa kostnader för ungerska flyktingar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

Kapitalbudgeten

Statens utlåningsfonder

5:o) **Lånefonden för bostadsbyggande.** Kungl. Maj:t har (bilaga 12, punkt 1, s. 63—65 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1957) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att under budgetåret 1956/57 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 880 000 000 kronor, dels ock till Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, under budgetåret 1956/57 må meddelas intill ett belopp av 665 000 000 kronor. Till lånefonden för bostadsbyggande har vidare för sagda budgetår anvisats ett investeringsanslag av 600 000 000 kronor.

Departementschefen erinrar vad angår bostadsbyggandets storlek under innevarande budgetår att såsom grund för igångsättningen uppställts ett minimiprogram avseende företag med sammanlagt ca 53 000 lägenheter, varav 50 000 lägenheter i statsbelånade företag. Av de statsbelånade lägenheterna har 36 000 antagits avse flerfamiljshus och 14 000 med egnahems-lån finansierade en- och tvåfamiljshus samt rad- och kedjehus. Vad gäller flerfamiljshus har under senaste tiden betydande svårigheter förelegat att tillgodose behovet av såväl byggnadskreditiv under byggnadstiden som primär- och sekundärlån till färdigställda hus. Igångsättningen av statsbelånade flerfamiljshus anses därför under innevarande budgetår böra beräknas få i stort sett den omfattning som angivits i förenämnda minimiprogram. Tillgången på krediter till småhus var för ett år sedan långt ifrån tillfredsställande men har under 1956 avsevärt förbättrats till följd av i första hand en ökad långivning från sparbankernas sida. Då det gäller förbättring av bostadsförhållandena intar barnfamiljernas behov av större bostäder en framskjuten plats. För många familjer tillgodoses detta behov bäst genom produktion av egnahem, rad- eller kedjehus. Flertalet nya småhus är också avsedda för familjer med barn. Starka skäl talar därför för en ök-

ning av småhusbyggandet. Utvecklingen under 1956 ger fog för en optimistisk bedömning av möjligheterna att nu öka småhusbyggandet. Departementschefen anser därför att den preliminära långivningen i fråga om småhus under första halvåret 1957 bör ökas från ursprungligen planerade 7 000 lägenheter till 9 000 lägenheter. En förutsättning för att denna ökning skall komma till stånd bör dock vara, att erforderliga krediter under byggnadstiden kan erhållas och att en utökning av förskotten i fråga om egnahemslånej skall ifrågakomma.

Den här gjorda bedömningen av igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag under budgetåret 1956/57 innebär att statsbelånade företag, omfattande ca 53 000 lägenheter, skulle kunna påbörjas under året. Den sålunda beräknade igångsättningen av statsbelånade hus innefattar någon ökning av antalet flerfamiljslägenheter. Visserligen har utgångspunkten för bedömningen av flerfamiljshusbyggandets omfattning under budgetåret varit att en ökning av volymen icke kan åstadkommas, men på grund av den fr. o. m. den 1 januari 1957 införda regleringen av flerfamiljshusbyggandet i form av en medelsram för den preliminära långivningen synes det sannolikt, att antalet bostadslägenheter vid oförändrad volym kommer att öka något. Om härtill lägges övrigt bostadsbyggande kan beräknas att igångsättningen av nya byggnadsföretag under budgetåret kommer att omfatta i runt tal 58 000 lägenheter, varav 5 000 privatfinansierade.

Med utgångspunkt från denna bedömning av igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kan den preliminära långivningen under budgetåret 1956/57 beräknas till 715 000 000 kronor, varav 315 000 000 kronor för tertiärlån och 400 000 000 kronor för egnahemslån och förbättringslån. Enär den fastställda låneramen beräknats under antagande av att ett belopp av 50 000 000 kronor erfordras för minskning av befintlig ärendesbalans och alltså (665 000 000 — 50 000 000) 615 000 000 kronor beräknats för lån till ny produktion, innebär den här gjorda, förnyade beräkningen, att behov föreligger av en utökning av medelsramen med (715 000 000 — 615 000 000) 100 000 000 kronor.

Vid ingången av budgetåret 1956/57 förelåg en balans av låneärenden avseende flerfamiljshus inrymmande ca 18 600 lägenheter. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 15 juni 1956 har föreskrivits, att i vad det gäller flerfamiljshus, som påbörjas fr. o. m. den 1 januari 1957, preliminärt beslut om tertiärlån regelmässigt skall meddelas innan företaget påbörjas. En snabb avveckling av hela ärendesbalansen är därför nu nödvändig. Åtgärder har också vidtagits för att genom förenklad handläggning av låneärenden möjliggöra ärendesbalansens avveckling. Till följd härav bör för avveckling av nämnda balans beräknas ett belopp av 165 000 000 kronor, vilket med 115 000 000 kronor överstiger tidigare gjord beräkning.

I anledning av vad sålunda anförts föreslås, att under innevarande budgetår preliminära beslut om tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån skall kunna meddelas med ytterligare (100 000 000 + 115 000 000) 215 000 000 kronor. Preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bo-

stadsbyggande, bör alltså under budgetåret 1956/57 kunna meddelas intill ett belopp av (665 000 000 + 215 000 000) 880 000 000 kronor.

På grund av dels att utbetalningen av tertiärlån torde få betydligt större omfattning än som ursprungligen beräknats, dels att lånebeloppen per lägenhet enligt nu tillgängliga uppgifter torde bli högre än tidigare antagits kommer medelsbehovet under innevarande budgetår att överstiga vad som från början har förutsatts. Departementschefen uppskattar det ytterligare medelsbehov, som föreligger under innevarande budgetår, till 125 000 000 kronor. Om det antages att utanordningen av tertiärlån kommer att avse ca 50 000 lägenheter i stället för ursprungligen beräknade 40 000 lägenheter, uppkommer till följd härav ett ökat medelsbehov av i runt tal 90 000 000 kronor. Återstående belopp sammanhänger med en ökning av det genomsnittliga lånebeloppet per lägenhet. Angivna belopp föreslås anvisat å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet. För bostadsbyggandets storlek under innevarande budgetår har fastställts ett minimiprogram innebärande igångsättning av nya företag med sammanlagt ca 53 000 lägenheter, varav 50 000 lägenheter i statsbelånade företag. I samband med fastställandet av detta program underströk utskottet programmets karaktär av minimum och uttalade att allt borde göras för att inom ramen för tillgängliga resurser öka programmet. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att möjligheter härtill nu befunnits föreligga. Enligt den av departementschefen gjorda förnyade bedömningen av bostadsbyggandets omfattning kan sålunda beräknas att igångsättningen av nya byggnadsföretag under innevarande budgetår kommer att omfatta ca 58 000 lägenheter, varav 5 000 privatfinansierade. Den med utgångspunkt från denna bedömning föreslagna utvidgningen av medelsramen för preliminära beslut liksom beräkningen av det ytterligare anslagsbehovet under lånefondens föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

- a) medgiva, att under budgetåret 1956/57 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 880 000 000 kronor;
- b) till *Lånefonden för bostadsbyggande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

6:o) Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 65—68) föreslagit riksdagen att till Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare å till-

läggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 228 000 kronor.

De nuvarande uppvärmningsanordningarna i Åsbrohemmets huvudbyggnad är i flera avseenden otillfredsställande, bl. a. föreligger viss brandrisk på grund av skorstensstockens bristfälliga beskaffenhet. Departementschefen finner det i hög grad angeläget, att anstalten snarast förses med ett fullgott uppvärmningssystem. Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att detta skulle ske genom uppförande av en helt ny panncentral. Detta förslag, som inte föranlett någon erinran vid remissbehandlingen, ävensom de härför av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna, 470 000 kronor, godtogs av departementschefen. Med hänsyn till att anstalten saknar möjlighet att bidra till kostnaden bör denna helt bestridas av statsmedel. Då fråga är om nybyggnad bör i enlighet med under senare år tillämpad praxis medel för ändamålet anvisas i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån. Anslaget föreslås anvisat å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Köks- och matsalsbyggnaden vid Hemmet Älvgården har helt förstörts genom brand. Anstalten har kunnat fortsätta sin verksamhet genom provisoriska anordningar, vilka dock är så nödfallsbetonade att en nybyggnad till ersättning för den nedbrunna byggnaden framstår såsom mycket angelägen. Förslag har upprättats till en byggnad, avsedd att inrymma kök och matsalar samt vissa lokaler för terapiverksamhet och fritidssysselsättning. Mot detta förslag, som kostnadsberäknats till 500 000 kronor, har departementschefen inte funnit anledning till erinran. Då anstalten såsom brandskadeersättning för den brunna byggnaden erhållit ett belopp av 170 000 kronor, erfordras av statsmedel ett tillskott av 330 000 kronor, vilket bör lämnas i form av ränte- och amorteringsfritt lån. Det föreslås, att medel härför anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,
att riksdagen må till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

7:o) **Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 68 och 69) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att under budgetåret 1956/57 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 100 000 000 kronor, dels ock till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, under budgetåret 1956/57 må meddelas intill ett belopp av 55 000 000 kronor. För innevarande budgetår har vidare till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet anvisats ett investeringsanslag av 160 000 000 kronor.

Departementschefen har i det föregående förordat, att den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall ökas från 665 000 000 till 880 000 000 kronor. I anledning härav föreslår departementschefen, att preliminära beslut om tilläggs lån under budgetåret 1956/57 skall kunna meddelas med ytterligare 45 000 000 kronor, d. v. s. intill ett belopp av (55 000 000 + 45 000 000) 100 000 000 kronor.

I det föregående har departementschefen jämväl beräknat, att medelsbehovet i vad det gäller tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån under innevarande budgetår kommer att överstiga vad som ursprungligen beräknats. Det ytterligare behov av anslag till tilläggs lån under budgetåret 1956/57, som föranledes härav, uppskattas till 40 000 000 kronor. Angivna belopp föreslås anvisat å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående under punkten 5 tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må

a) medgiva, att under budgetåret 1956/57 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 100 000 000 kronor;

b) till *Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kronor.

8:o) **Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 69 och 70), vilket är betingat av sysselsättningspolitiska skäl, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Stockholm den 5 februari 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gillström, Näsström, Boman, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Sundelin, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Rikard Svensson, fröken Ranmark, herrar Söderberg och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, fröken Elmén, herrar Svensson i Älingsås, Gustafsson i Stockholm, Hansson, fröken Vinge, herrar Gerhard Nilsson i Gävle, Heckscher, Helén och fröken Liljedahl.